

"הַשְׁרַח הַחֲלָבִי" לַתּוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת תולדות

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

כח^{שישי} א ויסף אברהם ויקח אשה
ב ושמה קטורה: ותלד לו את-
זמרון ואת-יקשן ואת-מרון
ואת-מדין ואת-ישבק ואת-
ג שוח: ויקשן ילד את-שבא
ואת-דרון ובני דרון היו אשורם
ד ולטושם ולאמים: ובני מדין
עיפה ועפר וחנך ואבירע
ואלדעה כל-אלה בני קטורה:
ה ויתן אברהם את-כל-אשר-לו
ו ליצחק: ולבני הפילגשים אשר
לאברהם נתן אברהם מתנת
וישלחם מעל יצחק בנו
בעודנו חי קדמה אל-ארץ
ז קדם: ואלה ימי שני-חיי
אברהם אשר-חי מאת שנה
ושבעים שנה וחמש שנים:
ח ויגוע וימת אברהם בשיבה
טובה זקן ושבע ויאסף אל-
ט עמיו: ויקברו אתו יצחק
וישמעאל בניו אל-מערות
המכפלה אל-שדה עפרון
בן-צחר החתי אשר על-פני
י ממרא: השדה אשר-קנה
אברהם מאת בני-חת שמה
קבר אברהם ושרה אשתו:
יא והי אחרי מות אברהם ויברך
אלהים את-יצחק בנו וישב
יצחק עם-באר לחי ראי:

ז
יב ואלה תולדות ישמעאל בן-
אברהם אשר ילדה הגר
המצרית שפחת שרה
יג לאברהם: ואלה שמות בני
ישמעאל בשמותם לתולדתם
בכר ישמעאל נבית וקדר
יד ואדבאל ומבשם: ומשמע
טו ודומה ומשא: חדר ותימא
טז וטור נפיש וקדמה: אלה הם
בני ישמעאל ואלה שמותם
בחצריהם ובטירתם שנים-
יז עשר נשיאם לאמותם: ואלה
שני חיי ישמעאל מאת שנה
ושלשים שנה ושבע שנים
ויגוע וימת ויאסף אל-עמיו:
יח וישכנו מחוילה עד-שור אשר
על-פני מצרים באכה אשורה
על-פני כל-אחיו נפל:

תולדת
יט ואלה תולדות יצחק בן-
אברהם אברהם הוליד את-
כ יצחק: והי יצחק בן-ארבעים
שנה בקחתו את-רבקה בת-
בתואל הארמי מפקדן ארם
אחות לבן הארמי לו לאשה:
כא ויעתר יצחק ליהוה לנכח
אשתו כי עקרה הוא ויעתר
לו יהוה ותהר רבקה אשתו:
כב ויתרצצו הפנים בקרבה

ותאמר אם-כן למה זה אנכי
כג ותלך לדורש את-יהוה: ויאמר
יהוה לה שני גי'ם בבטנך ושני
לאמים ממעין יפרדו ולאם
מלאם יאמץ ורב יעבד צעיר:
כד וימלאו ימיה ללדת והנה
כה תומם בבטנה: ויצא הראשון
אדמוני כלו כאדרת שער
כו ויקראו שמו עשו: ואחרי-כן
יצא אחיו וידו אחזת בעקב
עשו ויקרא שמו יעקב ויצחק
בן-ששים שנה בלדת אתם:
כז ויגדלו הנערים והי עשו איש
ידע ציד איש שדה ויעקב איש
כח תם ישב אהלים: ויאהב יצחק
את-עשו כי-ציד בפיו ורבקה
כט אהבת את-יעקב: ויזר יעקב
נזיר ויבא עשו מן-השדה
ל והוא עיף: ויאמר עשו אל-
יעקב הלעיטני נא מן-האדם
האדם הזה כי עיף אנכי על-כן
לא קרא-שמו אדום: ויאמר יעקב
מכרה כיום את-בכרתה לי:
לב ויאמר עשו הנה אנכי הולך
למות ולמה-זה לי בכרה:
לג ויאמר יעקב השבעה לי כיום
וישבע לו וימכר את-בכרתו
לד ליעקב: ויעקב נתן לעשו
לחם ונזיר עדשים ויאכל
וישת ויקם וילך ויבז עשו

בראשית | חיי שרה כד

וסכנו מן חוילה חיתא שור אלדי עלא קבאל מצר וואציל
אשורה עלא חצריה גמיע אכוותו סכאן:

19. ואלה - והדולי תווליד יצחק איבין אברהים אברהים תולדות כלף אלא יצחק: 20. ויהי - וכאן יצחק איבין ארבעין סניה פי אכרו אלא רבקה בינית בתואל אלארמי מפרן ארם איכית לבן אלארמי לו ליל אמרה: 21. ויעתר - ועלאה יצחק קידם אללה לקבאל זוגתו אין עקרה היא וקיביל עלאתו אללה וחבלית רבקה זוגתו: 22. ויתרועצו - ותזחאמו אלבנין פי גופהא וקאלית אנכאן כידא אליש הדא אנא ומציית ליתלתימיס עילים מן קדם אללה: 23. ויאמר - וקאל אללה ליהא תנין שיעוב פי בטנין ותנין לל אומאם מן גופיך ינפירקו ועלטניה עאן עלטאניה יקווא ואלכביר יכרום זגיר: 24. וימלאו - וכימלו אייאמהא ליתיוולאד והוודא תום פי בטנהא: 25. ויצא - וכרג אלאוולאני (אחמר) אסמראני כולו כי טינפיסית שער וסמו איסמו עשו: 26. ואחרי - ובעד דאליך כרג אכו וידו מסכיה פי כעב עשו וסמא סמו יעקוב ויצחק איבין סיתין סניה פי ולדיה ליהוון: 27. ויגדלו - וכיברו אלגולמאן וכאן עשו רגול עאריף ציד רגול חקליה ויעקוב רגול כאמיל גאליס פיל מדרשות: 28. ויאהב - וחאב יצחק אלא עשו אין מין צידו כאן יאכול ורבקה חאבית אלא יעקוב: 29. ויזד - וטבאך יעקוב טאבך ואיגא עשו מן אלחקליה והוא להתאן: 30. ויאמר - וקאל עשו אלא יעקוב לקימני הלאן מן אלחמר אחמר הדא אין להתאן אנא עלא דאליך סמא סמו אדום: 31. ויאמר - וקאל יעקוב ביע כל יום אלא בכוריתך לי: 32. ויאמר - וקאל עשו הוודא אנא ראיח במות ואליש הדא לי בכורייה: 33. ויאמר - וקאל חליף לי (כיום) כיל יום וחלף לו ובאע אלא בכוריתו ליעקוב: 34. ויעקוב עטא לעשו טועאם

לו לל אמרה וחבהא ותסלא יצחק בעד מות אימו:
כה

1. ויסף - ועוויץ אברהים ואכד אמרה ואיסמהא קטורה: 2. ותלד - וולדית לו אלא זמרן ואלא יקשן ואלא מרן ואלא ישבק ואלא שוח: 3. ויקשן כלף אלא שבא ואלא דרן ובנין דרן כאנו אשורים ולטושים ולאומים: 4. «בני» - ובנין מדין עיפה ועפר וחנך ואבידע ואלדעה גמיע הדולי בנין קטורה: 5. ויתן - ועטא אברהים אלא גמיע אלדי לו ליצחק: 6. ולבני - ולבנין אלסיריאת אלדי לאברהים עטא אברהים בכשיש ובעתהון מן עלא יצחק בנו פי עאדו עאיס שרקי אלא ארץ שרק: 7. ואלה - והדולי אייאם סנין חייאת אברהים אלדי עאש מיה וכמסה וסבעין סניה: 8. ויגוע - ותוופא ומת אברהים פי שיכיה חסניה כתיאר ושבועאן עימיר ונגמע אלא קומו: 9. ויקברו - ודפנו אילו יצחק וישמעאל בנינו אלא מגרית אלמטווייה אלא חקלית עפרון בן צחר אלחתי אלדי עלא קבאל ממרא: 10. השדה - אלחקליה אלדי שתרא אברהים מן ענד בנין חת תם אנדפן אברהים ושרה זוגתו: 11. ויהי - וכאן בעד מות אברהים וברך אלרב אלא יצחק בנו וגלס יצחק מע ביר אלמתגלא מלאך אלרב: 12. ואלה - והדולי תווליד ישמעאל איבין אברהים אלדי ולדית הגר אלמצרית גרית שרה לאברהים: 13. ואלה - והדולי איסמי בני ישמעאל פי איסמיהון לתוולדהון בכיר ישמעאל נביות וקדר ואדבאל ומבשם: 14. ומשמע ודומה ומשא: 15. חרד ותימא יסור נפיש וקדמה: 16. אלה - הדולי הימא בנין ישמעאל והדולי איסמיהון פי צייעהון ופי קיצורתהון תנעשר שורפא לאימאתון: 17. ואלה - «והדולי» סנין חייאת ישמעאל מייה וסבעה ותלתין סניה ותוופא ומת ונגמע אלא קומו: 18. וישכנו -

ת"א (מלכו). על לאום = שליט במקרא ובאונגריתית, ראה בפירוט אבישור 1984, עמ' 377-378. ולאם מלאם יאמץ - ומלכות ממלכות תחזק, בעקבות ת"א (ומלכו ממלכו תתקף). 25. ארמוני - תחילה תרגם אדום, ואחר כך: שחום, שחרר. 27. יושב אחלים - יושב במדרשות, וכן ב: גלים פי בית אלמדרשות - יושב בבתי מדרשות, בעקבות ת"א (משמש בית אולפנא). וראה רש"י: זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לע"ז. רס"ג: מקום פי אכביה אלעלוס - יושב באוהלי החכמה. 28. כי ציד בפיו - כי מצידו היה אוכל, וכן ב, כת"א (ארי מצידיה הוה אכיל).

כה

1. ויסף - ועוויץ = ועוד. 8. ושבע - ושבע ימים, ובמילים אחרות ב: ושבען מין אלאיאם, ושניהם בעקבות ת"א (ושבע יומין). וכן רס"ג: קד שבע מן אלעמר. וכן תרגומים אחרים. השווה צוקר 1959, עמ' 240, שתרגומנו זהה לו. 16. ובפירתם - ובארמנותיהם. 18. אשורה - לא תרגם ב: למוציל. 20. וארמי - ב: אלארמלי. רס"ג: אלארמני. שרה התורה העירקי זהה לב: ארמלי (תורה תרכ"ה). 22. לדרש את ה' - לבקש חכמה מלפני ה', וכן ב: לתיטלוב עילם מן קידם אללה, כת"א (ואולת למתבע אילפן). השווה צוקר 1959, עמ' 240. 23. לאמים - ב: צולאטין - מלכים, בעקבות

את-הבכרה:

כ"א ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם וילך יצחק אל-אבימלך מלך-פלשתים גררה: ב וירא אליו יהוה ויאמר אל-תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך: גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך כי-לך ולזרעך אתן את-כל-הארצות האל והקמתי את-השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך: ד והרביתי את-זרעך ככוכבי השמים ונתתי לזרעך את כל-הארצות האל והתברכו בזרעך ה כל גויי הארץ: עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרתו מצותי חקותי שני ו תורתיו: וישב יצחק בגרר: ז וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי הוא כי ירא לאמר אשתי פן-יהרגני אנשי המקום על-רבקה כי-טובת מראה הוא: ויהי כי ארכו-לו שם הימים וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון וירא והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו: ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר אך הנה אשתך

הוא ואיך אמרת אחתי הוא ויאמר אליו יצחק כי אמרתי פן-אמות עליה: ויאמר אבימלך מה-זאת עשית לנו כמעט שכב אחד העם את-אשתך והבאת עלינו אשם: יא ויצו אבימלך את-כל-העם לאמר הנגע באיש הזה ובאשתו מות יומת: ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים יב ויברכהו יהוה: ויגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי-גדל יי מאד: ויהי-לו מקנה-צאן ומקנה בקר ועבדה רבה יג ויקנאו אתו פלשתים: וכל-הבארות אשר חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו סתמום פלשתים וימלאום עפר: יד ויאמר אבימלך אל-יצחק לך מעמנו כי-עצמת ממנו מאד: ה וילך משם יצחק ויחן בנחל-גרר וישב שם: וישב יצחק ויחפר | את-בארות המים אשר חפרו בימי אברהם אביו ויסתמום פלשתים אחרי מות אברהם ויקרא להן שמות כשמת אשר-קרא להן אביו: יט ויחפרו עבדי-יצחק בנחל וימצאו-שם באר מים חיים:

כ ויריבו רעי גרר עם-רעי יצחק לאמר לנו המים ויקרא שם-הבאר עשק כי התעשקו עמו: כא ויחפרו באר אחרת ויריבו גם-עליה ויקרא שמה שטנה: כב ויעתק משם ויחפר באר אחרת ולא רבו עליה ויקרא שמה רחבות ויאמר כי-עתה הרחיב יהוה לנו ופרינו בארץ: כג ויעל משם באר שבע: וירא אליו יהוה בלילה ההוא ויאמר אנכי אלהי אברהם אביך אל-תירא כי-אתך אנכי וברכתיך והרביתי את-זרעך כה בעבור אברהם עבדי: ויבן שם מזבח ויקרא בשם יהוה ויט-שם אהלו ויכרו-שם עבדי-יצחק באר: ואבימלך הלך אליו מגרר ואחזת מרעהו כז ופיכל שר-צבאו: ויאמר אלהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אתי ותשלחוני כח מאתכם: ויאמרו ראו דאינו כי-היה יהוה | עמך ונאמר תהי נא אלה בינותינו בינינו כט ובינה ונכרתה ברית עמך: אם-תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך וכאשר עשינו עמך רק-טוב ונשלחה בשלום אתה למישי עתה ברוך יהוה: ויעש להם

וטביך עדים ואכל ושיריב וקאם ומיצי ובהדאל עשו אלא ליבכוריה:

כו

1. ויהי - וצאר גוע פיל ארץ מן גיר גוע אלאוולאני אלדי כאן פי אייאם אברהים ומיצי יצחק אלא אבימלך מליך פלשתים גררה: 2. וירא - ותגלא אליה אללה וקאל לא תנזיל למצר סכון פיל ארץ אלדי אקול אליך: 3. גור - סכון פיל ארץ האדי ואכון מעך ואברכך אין לך ולנסלך אעטי אלא גמיע אלאראצי הדולי ואתבית אלא אלחולפאן אלדי חלפת לאברהם אבון: 4. והרבתי - ואכתיר אלא נסלאך כי כוואכיב אלסמא ואעטי לנסלך אלא גמיע אלאראצי הדולי ויתברכו פי נסלאך גמיע שיעוב אלארץ: 5. עקב - גיזא אלדי סימיע אברהים פי צוטי וחיפיץ מחפצתי אווצייתי רסומתי ואשראייעי: 6. וישב - וגלס יצחק פי גרר: 7. וישאלו - וסאלו ארגאל אלמכאן לזוגתו וקאל איכתי היא אין כאיף ליאקול זוגתי לילא יקתלוני ארגל אלמכאן עלא רבקה אין חסנית אלמנצר היא: 8. ויהי - וכאן אין טאלו לו תם אלאייאם ואשרף אבימלך מליך פלשתים ענר אלטקא ונצר והוודא יצחק מצחק אלא רבקה זוגתו: 9. ויקרא - ונדא אבימלך ליצחק וקאל פקט הוודא זוגתך היא וכיף קילית איכתי היא וקאל אליה יצחק אין קילית לילא אמות עליהא: 10. ויאמר - וקאל אבימלך איש האדי צניעית לינא כי קליל טגע ואחיד מן אלקום מע זוגתך (ותגיב) וגיבת עלינא אתם: 11. ויצו - ווצא אבימלך אלא גמיע אלקום קאיילא אל בינדק פיל רגול הדא ופי זוגתו קתל יקתל: 12. ויזרע - וזרע יצחק פי דאליך אלארץ ווגיד פי דאליך אלסניה אלטאק מיה עאן מכמאנו ובראכו אלה: 13. ויגדל - וכיביר אלרגול ומיצי מאצי ועצים חיתא אין עיצים גרא: 14. ויהי - וצאר לו

כו

1. גררה - העתיק את המילה כצורתה. ב: לגרר. 2. וירא - והתגלה, בעקבות ת"א (ואתגלי). 8. מצחק - מצחק, בהשפעת העברית, וצריך להיות: מצחיק, בדומה לב: מיתצחיק. 12. מאה שערים - פי מאה מטה ששיערו, וכן ב, על פי ת"א (על חד מאה בדשערוהי). וכן רש"י: "שאמדות כמה ראויה לעשות, ועשתה על אחת שאמדות מאה". 14. ועבדה - תרגם

בוש גנאם ובוש בקר וכדאמיה כבירה וגארו מינו פלשתים: 51. וכל - וגמיע אלגביב אלדי חפארו עביד אבו פי אייאם אברהים אבו סדוהון פלשתים ומלוהון טראב: 16. ויאמר - וקאל אבימלך אלא יצחק מצי מן ענא אין קווית אכתר מננא גרא: 17. וילך - ומיצי מן תם יצחק וחט פי ואדי גרר וגלס תם: 18. וישב - וריגיע יצחק וחפאר אלא גביב אלמא אלדי חפארו פי אייאם אברהים אבו וסדוהון פלשתים בעד מות אברהים וסמא ליהון אסמי כי איסמי אלדי סמא ליהון אבו: 19. ויחפרו - ויחפרו - עביד יצחק פיל ואדי ווגדו תם ביר מא נבע: 20. ויריבו - ותכסאמו רעיאן גרר מע רעיאן יצחק קאיילא לינא אלמא וסמא איסים אלכיר כצומיה אין תכאצמו מעו: 21. ויחפרו - ויחפרו ביר אכיר ותכצמו איצא עליהא וסמא איסמא שיטנה: 22. ויעתק - ונתקאל מן תם וחפאר ביר אכיר ולם תכצאמו עליהא וסמא איסמה רחובות וקאל אין הלאן ווסע אללה לינא ונמינא פיל ארץ: 23. ויעל - וטיליע מן תם ביר סאביע: 24. וירא - ותגלא אליה אללה פי דאליך אלליליה וקאל אנא אילאה אברהים אבון לא תכאף אין פי עונאך אנא ואברכך ואכתיר אלא נסלך פי סבאב אברהים עבדי: 25. ויבן - ובנא תם מדבח וצלאה פי איסים אללה ומאד תם כימתו וחפרו תם עביד יצחק ביר: 26. ואבימלך מיצי אליה מגרר וגוקא מן אצחאבו ופיכל ראייס עסכרו: 27. ויאמר - וקאל אליהון יצחק אליש גיתו אלאי ואינתו בגצתו אלי ובעתוני מן ענדכון: 28. ויאמרו - וקאלו נצור נצרנא אין כאן אללה מעך וקילנא יציר הלאן חלפאן בינתנא ביננא ובינאך ונקטע אחד מעך: 29. אם - אנכאן תצנע מענא רדאויה כאלדי לם נדאקינא פיך וכאלדי צנענא מעך פקט חיסין ובעתנך פי סלאם אנתה הלאן מבראך אללה: 30. ויעש - וציניע

כעבודה או מלאכה. ב: ופילאחא - עבודה חקלאית. 16. עצמת - ב: עיצמת. 19. מים חיים - מים נובעים, בעקבות ת"א (דמין נבעין). 20. התעשקו - ב: איתקתלו - נרדפים. 24. כי אתך אנכי - בעזרתך אני, וכן ב, כת"א (בסעוד). 25. ויקרא - והתפלל, כת"א (וצלי). 26. ואחות מרעהו - וקהל מרעיו, וכן ב, כת"א (וסיעת מרחמוהי). 29. נגענך - ב: אוינך - אדינך - גרמנו לך רעה.

משתה ויאכלו וישתו:

לא וישכימו בבקר וישבעו איש

לאחיו וישלחם יצחק וילכו

לב מאתו בשלום: ויהי | ביום

ההוא ויבאו עבדי יצחק ויגדו

לו על-אדות הבאר אשר חפרו

לב ויאמרו לו מצאנו מים: ויקרא

אתה שבעה על-כן שם-העיר

באר שבע עד היום הזה:

לד ויהי עשו בן-ארבעים

שנה ויקח אשה את-יהודית

בת-בארי החתי ואת-בשמת

לה בת-אילן החתי: ותהיין מרת

רוח ליצחק ולרבקה:

כזא ויהי כי-זקן יצחק

ותכהיין עיניו מראת ויקרא

את-עשו | בנו הגדל ויאמר

אליו בני ויאמר אליו הנני:

ב ויאמר הנה-נא זקנתי לא

ג ידעתי יום מותי: ועתה שא-נא

כליה תליה וקשתה וצא השדה

ד וצודה לי צודה: ועשה-לי

מטעמים כאשר אהבתי

והביאה לי ואכלה בעבור

תברכה נפשי בטרם אמות:

ה ורבקה שמעת בדבר יצחק

אל-עשו בנו וילך עשו השדה

ו לצוד ציד להביא: ורבקה

אמרה אל-יעקב בנה לאמר

הנה שמעתי את-אביה מדבר

ז אל-עשו אחיה לאמר: הביאה

לי ציד ועשה-לי מטעמים

ואכלה ואברכה לפני יהוה

ח לפני מותי: ועתה בני שמע

בקלי לאשר אני מצוה אתך:

ט לך-נא אל-הצאן וקח-לי

משם שני גרדי עזים טובים

ואעשה אתם מטעמים לאביה

י כאשר אהב: והבאת לאביה

ואכל בעבר אשר וברכה לפני

יא מותי: ויאמר יעקב אל-רבקה

אמו הן עשו אחי איש שער

יב ואנכי איש חלק: אולי ומשני

אבי והייתי בעיניו כמתעתע

והבאתי עלי קללה ולא ברכה:

יג ותאמר לו אמו עלי קללתך

בני אך שמע בקלי ולך קח-לי:

יד וילך ויקח ויבא לאמו ותעש

אמו מטעמים כאשר אהב

טו אביו: ותקח רבקה את-בגדי

עשו בנה הגדל החמדת אשר

אתה בבית ותלבש את-יעקב

טז בנה הקטן: ואת ערית גרדי

העזים הלבישה על-ידיו ועל

יז חלקת צואריו: ותתן את-

המטעמים ואת-הלחם אשר

יח עשתה ביד יעקב בנה: ויבא

אל-אביו ויאמר אבי ויאמר

יט הנני מי אתה בני: ויאמר יעקב

אל-אביו אנכי עשו בכרך

עשיתי כאשר דברת אלי קום-

נא שבה ואכלה מצודי בעבור

כ תברכני נפשה: ויאמר יצחק

אל-בנו מה-זה מהרת למצא

בני ויאמר כי הקרה יהוה

כא אלהיה לפני: ויאמר יצחק

אל-יעקב גשה-נא ואמשה בני

האתה זה בני עשו אם-לא:

כב ויגש יעקב אל-יצחק אביו

וימשהו ויאמר הקל קול יעקב

כג והידיים ידי עשו: ולא הכירו

כי-היו ידיו כירי עשו אחיו

כד שערות ויברכהו: ויאמר אתה

כה זה בני עשו ויאמר אני: ויאמר

הגשה לי ואכלה מצוד בני

למען תברכה נפשי ויגש-לו

ויאכל ויבא לו יין וישת:

ט ויאמר אליו יצחק אביו גשה-

כז נא ושקה-לי בני: ויגש וישק-

לו וירח את-ריח בגדיו

ויברכהו ויאמר ראה ריח בני

כח כריח שדה אשר ברכו יהוה:

ויתן-לך האלהים מטל

השמים ומשמני הארץ ורב

כט דגן ותירש: ועבדוך עמים

ושתחו לך לאמים הוה גביר

לאחיה וישתחו לך בני אמה

אוריה ארור ומברכה ברוך:

ל ויהי כאשר כלה יצחק לברך

את-יעקב ויהי אך יצא יצא

13. ותאמר - וקאלית לו אמו עלי תשתימתך בני פקט
 סמע פי צוטי ומצי כוד לי: 14. וילך - ומיצי ואכר וגאב
 לאימו וצנעית אמו טבין כאלדי חאב אבו: 15. ותקח -
 ואכרית רבקה אלא אתייאב עשו בנה ליכביר אלמתמנאת
 אלדי מעהא פיל בית ולבסית אלא יעקוב בנה זגיר:
 16. ואת - ואלא גלוד גראיה מאעיז לבסית עלא ידיה
 ועלא מלסית ענוקו: 17. ותתן - ועטת אלא טבין ואלא
 טועם אלדי צינעית פי יד יעקוב בנה: 18. ויבא - ואיגא
 אלא אבו וקאל אבי וקאל הוודאני מינו אנתה בני:
 19. ויאמר - וקאל יעקוב אלא אבו אנא עשו ביכרך
 צניעית כאלדי כלמת אלאי קום הלאן נדאר וכול מצידי
 פי סבאב תברכני נפסך: 20. ויאמר - וקאל יצחק אלא
 בנו איש האדא סתעגלת ליתווגאד בני וקאל אין צדף
 אללה אילהך קידמי: 21. ויאמר - וקאל יצחק אלא יעקוב
 קדים הלאן ואדיסך בני אנכאן אנתה האדה בני עשו אנכאן
 לם: 22. ויגש - ותקדם יעקוב אלא יצחק אבו ודסו וקאל
 אלחיס חיס יעקוב ואלידין ידן עשו: 23. ולא - ולם חקקו
 אין כאנו ידיה כידין עשו אכו משערניאת וברכו:
 24. ויאמר - וקאל אנתה הדא בני עשו וקאל אנא:
 25. ויאמר - וקאל קאדים לי ואכול מן ציד בני לאגל
 תברכך נפסי וקדם לו ואכל וגאב לו כמר ושיריב:
 26. ויאמר - וקאל אליה יצחק אבו קדים הלאן וקאביל לי
 בני: 27. ויגש - ותקדם וקבל לו ושם אלא ריחית
 אתייאבו וברכו וקאל נצור ריחית בני כיריחית אלחקליה
 אלדי ברכו אללה: 28. ויתן - ויעטי לך אלרב מן טל
 אלסמא ומן כיר אלארץ וכתרית מגאל ועאסיר:
 29. יעבדוך - יכידמוך אלאומם ויסגדו לך אלאומאם כון
 סיד לאכוותך ויסגדו לך בנין אמך לענאך מלעון ומברכך
 מברכך: 30. ויהי - וכאן כאלדי כמאל יצחק ליברין אלא

ליהון צייפיה ואכלו ושירבו: 31. וישכימו - ובכרו פיל
 ציביח וחלפו רגול לאכו ובעתהון יצחק ומציו מן ענדו פי
 סלאם: 32. ויהי - וכאן פי דאליך אליום ואיגו עאביר
 יצחק וכברו לו עלא סבאב אלביר אלדי חפארו וקאלו לו
 וגדנא מא: 33. ויקרא - וסמא ליהא שבעה עלא דאליך
 איסים אלקרית ביר סאביע חיתא אליום האדא: 34. ויהי
 - וכאן עשו איבין ארבעין סניה ואכר אמרא אלא יהודית
 בינית בארי אלחיתי ואלא בשמת בינית אלון אלחיתי:
 35. ותהיין - וכאנו מכלפאת אלרוח ליצחק ולרבקה:

כז

1. ויהי - וכאן אין כתיאר יצחק ועתמו עיונו מן ינצור
 ונדא אלא עשו איבנו ליכביר וקאל אליה בני וקאל אליה
 הוודאני: 2. ויאמר - וקאל הוודא הלאן שיכית לם
 עדיפית יום מותי: 3. ועתה - והלאן סין הלאן עדתך סיפך
 וקוצאך וכריג לל חקליה וצדת לי ציד: 4. ועשה - וצנע
 לי טבין כאלדי חאבית ותגיב לי ואכול פי סבאב תברכך
 נפסי קבל מא אמות: 5. ורבקה סמעא פיתכילום יצחק
 אלא עשו בנו ומיצי עשו לל חקליה ליצתד ציד ליגיב:
 6. ורבקה קאלית אלא יעקוב בנה קאיילא הוודא סמיעית
 אלא אבוך מכלים אלא עשו אכוך קאיילא: 7. הביאה -
 גיב לי ציד וצנע לי טבין ואכול ואברכך קידם אללה קבל
 מא אמות: 8. ועתה - והלאן בני סמאע פי צוטי לאלדי
 אנא מוואצי לך: 9. לך - מצי הלאן אלא אלגנאם וכוד לי
 מן תם תנין גראייה מאעיז חסנין ואצנע ליהון טבין לאבוך
 כאלדי יחיב: 10. והבאת - ותגיב לאבוך ויאכול פי סבאב
 אלדי יברכך קבל מא ימות: 11. ויאמר - וקאל יעקוב
 אלא רבקה אימו הוודא עשו אכי רגול משערני ואנא
 רגול אמלס: 12. אולי - בלכי ידיסני אבי ואציר פי
 חצירתו כימלעיבגי ותגיבי עלי תשתימיה ולם ברכיה:

תרגום רס"ג: סלאחך - נשקך. אברהם בן הרמב"ם: תליך - תלך אסם
 אלסיף - זהו שם החרב (עמ' עה). 12. כמתעתע - ב: כימיתמצכיר. קללה
 - ב: לעניה. 13. עלי קללתך - ב: עלי אינקאל פיל נבוויה לם ינו עליך
 לענת - עליי נאמר בנבואה: לא יבואו עליך קללות, כת"א (עלי אתאמר
 בנבואה דלא ייתון לוטיא עלך). 19. שבה - פנה. ב: איגלוס - שב.
 20. הקרה - ב: היאר - הבין. 22. הקל קול - ב: אלצוט צוט - נרדפים.
 28. ומשמני - משוב. ב: מן כין - מטבחר, וכן בפסוק 39. 29. לאמים -
 עמים. ב: צולאטין - מלכים. ראה לעיל כה 23 בהערות. גביר - ב: אסתר
 - אדון.

35. מרת רוח - מורדות הרוח. ב: טיכלפת אלריצא - מורדות ברצון.
 בעקבות ת"א (מסרבן ומרגון). וכן רש"י: לשון המראת רוח, כמו ממרים
 הייתם. כל מעשיהן היו להכעיסן ולעצבן. וכן רס"ג: טכאלפתי ראי אסחק
 ורבקה - ממרות רצון יצחק ורבקה.

כז

1. זקן - ב: שך. 3. שא - השחו, וכן ב, בעקבות רש"י: שא נא - לשון
 השחזה. כאותה ששנינו: אין משהוין את הסכין, אבל משיאה על גבי
 חברתה (ביצה כח). חדד סכינך ושחוט יפה, שלא תאכילני נבלה (ב"ר).
 תליך - תרברך, וכן ב, כת"א (סיפך). וכן רש"י: תרברך, שדרך לתלותה.

וַיַּעֲקֹב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אֲבִיו
 לֹא וַעֲשׂוֹ אֲחִיו בֹּא מִצִּידוֹ: וַיַּעַשׂ
 גַּם-הוּא מִטַּעֲמִים וַיָּבֹא לֵאבִיו
 וַיֹּאמֶר לֵאבִיו יָקֹם אֲבִי וַיֹּאכֵל
 מִצִּיד בָּנוּ בַּעֲבֹר תְּבָרַכְנִי נַפְשִׁי:
 לֵב וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אֲבִיו מִי-אַתָּה
 וַיֹּאמֶר אֲנִי בְנֶךָ בְּכֹרֶךָ עֲשׂוֹ:
 לֵב וַיַּחֲרֹד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד-
 מָאוֹד וַיֹּאמֶר מִי-אֲפֹאֹהוּ הוּא
 הַצִּיד-צִיד וַיָּבֹא לוֹ וַיֹּאכֵל מִכָּל
 בָּטָרִם תְּבֹאָה וַאֲבָרְכֵהוּ גַם-
 לֵד בְּרוּךְ יִהְיֶה: כַּשֹּׁמֵעַ עֲשׂוֹ אֶת-
 דְּבָרֵי אֲבִיו וַיַּצַּעֵק צַעֲקָה גְּדֹלָה
 וַיִּמְרָה עַד-מָאוֹד וַיֹּאמֶר לֵאבִיו
 לֵב בְּרַכְנִי גַם-אֲנִי אֲבִי: וַיֹּאמֶר בֹּא
 אֲחִיךָ בְּמִרְמָה וַיִּקַּח בְּרַכְתָּהּ:
 לוֹ וַיֹּאמֶר הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב
 וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעֲמִים אֶת-בְּכֹרְתִי
 לָקַח וְהִנֵּה עֵתָה לָקַח בְּרַכְתִּי
 וַיֹּאמֶר הֲלֹא-אֶצְלֵת לוֹ בְּרַכָּה:
 לוֹ וַיַּעַן יִצְחָק וַיֹּאמֶר לַעֲשׂוֹ הֵן
 גְּבִיר שָׁמַתִּיו לָךְ וְאֶת-כָּל-אֲחִיו
 נָתַתִּי לוֹ לַעֲבָדִים וְדָגַן וְתִירֹשׁ
 סָמַכְתִּיו וְלָכָה אֲפֹאֹה מֵה
 לֵח אַעֲשֶׂה בְנִי: וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֶל-
 אֲבִיו הַבְּרָכָה אַחַת הוּא לָךְ
 אֲבִי בְרַכְנִי גַם-אֲנִי אֲבִי וַיִּשָּׂא
 לֵט עֲשׂוֹ קִלּוֹ וַיִּבֶךְ: וַיַּעַן יִצְחָק
 אֲבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה מִשְׁמֵנִי
 הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבָה וּמְטָל

מ הַשָּׁמַיִם מֵעַל: וְעַל-חֲרָבָהּ
 תַּחֲיֶה וְאֶת-אֲחִיךָ תַעֲבֹד וְהָיָה
 כַּאֲשֶׁר תִּרְיֹד וּפְרֻקֹת עָלוּ מֵעַל
 מֵא צוּאֲרָה: וַיִּשְׁטֹם עֲשׂוֹ אֶת-
 יַעֲקֹב עַל-הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בָּרַכוּ
 אֲבִיו וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ בִלְבֹד יִקְרָבוּ
 יָמָיו אֲבֵל אֲבִי וְאֶהְרֹגָה אֶת-
 מֵב יַעֲקֹב אֲחִי: וַיִּגְדֹּר לְרַבְּקָה אֶת-
 דְּבָרֵי עֲשׂוֹ בְנֵה הַגִּדֹל וְתִשְׁלַח
 וְתִקְרָא לְיַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּטָן
 וְתֹאמַר אֵלָיו הִנֵּה עֲשׂוֹ אֲחִיךָ
 מֵג מֵתַנַּחֵם לָךְ לַהֲרֹגָה: וְעֵתָה בְנִי
 שִׁמְעֵ בְּקִלִּי וְקוּם בָּרַח-לָךְ אֶל-
 מֵד לְבֶן אֲחִי חֲרָנָה: וַיִּשְׁבֹּת עִמּוֹ
 יָמִים אַחֲרִים עַד אֲשֶׁר-תָּשׁוּב
 מֵה חֲמַת אֲחִיךָ: עַד-שׁוּב אֶף-
 אֲחִיךָ מִמֶּךָ וּשְׂכַח אֶת אֲשֶׁר-
 עָשִׂיתָ לוֹ וּשְׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ
 מִשֵּׁם לְמָה אֲשַׁכֵּל גַּם-שְׁנֵיכֶם
 מֵו יוֹם אֶחָד: וְתֹאמַר רַבְּקָה אֶל-
 יִצְחָק קִצְתִּי בְּחַיִּי מִפְּנֵי בָנוֹת
 חַת אִם-לָקַח יַעֲקֹב אִשָּׁה
 מִבָּנוֹת-חַת כֹּאֲלֵה מִבָּנוֹת
 כֵּח הָאָרֶץ לְמָה לוֹ חַיִּים: וַיִּקְרָא
 יִצְחָק אֶל-יַעֲקֹב וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ
 וַיִּצְוֵהוּ וַיֹּאמֶר לוֹ לֹא-תִקַּח
 ב אִשָּׁה מִבָּנוֹת כְּנָעַן: קוּם לָךְ
 פָּדְנָה אֶרֶם בֵּיתָה בְּתוּאֵל אֲבִי
 אִמָּךְ וְקַח-לָךְ מִשֵּׁם אִשָּׁה
 ג מִבָּנוֹת לְבֶן אֲחִי אִמָּךְ: וְאֵל שְׂדֵי

וַיְבָרֶךְ אֹתָהּ וַיְפָרֶךְ וַיְרַבֶּךְ וְהָיִיתָ
 י לְקַהֵל עַמִּים: וַיִּתֵּן-לָהּ אֶת-
 בְּרַכְתּוֹ אֲבָרְהָם לָהּ וּלְזָרְעָהּ
 אֹתָהּ לְרִשְׁתָּהּ אֶת-אֶרֶץ מִגְרִיף
 אֲשֶׁר-נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם:
 שְׂבִיעִי ה וַיִּשְׁלַח יִצְחָק אֶת-יַעֲקֹב וַיִּלְךְ
 פָּדְנָה אֶרֶם אֶל-לְבָן בֶּן-בְּתוּאֵל
 הָאֲרָמִי אֲחִי רַבְּקָה אִם יַעֲקֹב
 י וַעֲשׂוֹ: וַיֵּרָא עֲשׂוֹ כִּי-בָרַךְ יִצְחָק
 אֶת-יַעֲקֹב וּשְׁלַח אֹתוֹ פָּדְנָה
 אֶרֶם לְקַחְתָּ-לוֹ מִשֵּׁם אִשָּׁה
 בְּבָרְכוֹ אֹתוֹ וַיִּצֹּעַ עָלָיו לֵאמֹר
 לֹא-תִקַּח אִשָּׁה מִבָּנוֹת כְּנָעַן:
 מִפְּטוֹר ז וַיִּשְׁמַע יַעֲקֹב אֶל-אֲבִיו וְאֶל-
 ח אִמּוֹ וַיִּלְךְ פָּדְנָה אֶרֶם: וַיֵּרָא
 עֲשׂוֹ כִּי רַעוּת בָּנוֹת כְּנָעַן בְּעֵינָיו
 ט יִצְחָק אֲבִיו: וַיִּלְךְ עֲשׂוֹ אֶל-
 וַיִּשְׁמַע אֵל וַיִּקַּח אֶת-מַחֲלָה
 בֵּת-וַיִּשְׁמַע אֵל בֶּן-אַבְרָהָם
 אֲחוֹת נְבִיּוֹת עַל-נִשְׂוֹ לוֹ
 לֵאשָׁה:
 וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע
 י וַיִּלְךְ חֲרָנָה: וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם
 וַיִּלֵּן שָׁם כִּי-בֹא הַשֶּׁמֶשׁ
 וַיִּקַּח מֵאֲבֵנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׁם
 מִרְאשֵׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם
 יב הַהוּא: וַיַּחֲלֹם וְהִנֵּה סֹלֶם מַצֵּב
 אֶרְצָה וּרְאִשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה
 וְהִנֵּה מַלְאכֵי אֱלֹהִים עָלָיו
 יג וַיִּרְדּוּ בֹו: וְהִנֵּה יְהוָה נֹצֵב

ג'צב אכוך מינך וינסא אלא אלדי צניעית לו ואבעת ואכדך
מן תם אליש אערס איצא תנינכון יום ואחיד: 46. ותאמר
- וקאלית רבקה אלא יצחק כריהית פי חיתתי מן קדאם
בנאת חת אנכאן אכיד יעקוב אמרה מן בנאת חת כי הדולי
מן בנאת אלארץ אליש לי חיא:

כח

1. ויקרא - ונדא יצחק אלא יעקוב וברך אלו ווצהו וקאל
לו לם תאכוד אמרה מן בנאת כנען: 2. קום מצי לפדן
ארם בית בתואל אבו אמך וכוד לך [אמרה] מן תם מן בנאת
לבן אבו אימך: 3. ואל - וטייק אלכאפי יברך אלך וינמיך
ויכתרך ותכון לגוק אלאומם: 4. ויתן - ויעטי לך אלא
ברכית אברהים לך ולנסלך מעך ליוורתך אלא ארץ מסכנך
אלדי עטא אלרב לאברהים: 5. וישלח - ובעת יצחק אלא
יעקוב ומיצי לפדן ארם אלא לבן איבין בתואל אלארמי
אבו רבקה אם יעקוב ועשו: 6. וירא - ונצר עשו אין ברך
יצחק אלא יעקוב ובעת אלו לפדן ארם ליאכוד לו מן תם
אמרה פי תבורכו אלו ווצא עליה קאיילא לם תאכוד אמרה
מן בנאת כנען: 7. וישמע - וסימיע יעקוב מן אבו ומן
אימו ומיצי לפדן ארם: 8. וירא - ונצר עשו אין רציית
בנאת כנען פי חצריית יצחק אבו: 9. וילך - ומיצי עשו
אלא ישמעאל ואכד אלא מחלת בינית ישמעאל איבין
אברהים איכית נביות עלא נסונו אלו לל אמרה:
10. ויצא - וכרג יעקוב מן ביר סאביע ומיצי לחרן: ויצא
11. ויפגע - וצדף פיל מכאן ובת תם אין גאבית אלשמס
ואכד מן חגאר אלמכאן וגעל תחת ראסו וסגע פי דאליך
אלמכאן: 12. ויחלם - וחילים והוודא סולם מנתיציב לל
ארץ וראסו ואציל לנאתו אלסמא והוודא מלאייכת אלרב
טאלעין ונזלין פי: 13. והנה - והוודא אללה מינתיציב
עליה וקאל אנא אללה אברהים אבוך ואילאה יצחק

יעקוב וכאן פקט כרוג כרג יעקוב מן ענד קידם יצחק אבו
ועשו אבו איגא מן צידו: 31. ויעש - וציניע איצא הוא
טביך וגאב לאבו וקאל לאבו יקום אבי ויאכול מן צד בנו
פי סבאב תברכני נפסך: 32. ויאמר - וקאל לו יצחק אבו
מינו אינתה וקאל אנא בנך ביכרך עשו: 33. ויחדד - ונגעז
יצחק געזיה עצימיה חיתא גדא וקאל מינו הלאן הוא
אלצתאד ציד וגאב לי ואכלת מן אלגמיע קבל מא תיגי
וברכתו איצא מברך יכון: 34. כשמע - כיסמוע עשו אלא
כלאם אבו וצרך צרכה עצימיה ומירה חיתא גדא וקאל
לאבו ברכני איצא אנא אבי: 35. ויאמר - וקאל איגא
אכוך פיל חיליה ואכד ברכתך: 36. ויאמר - וקאל תחקיק
סמא סמו יעקוב וגשני הדא מרתין אלא בכוריתו אכד
והוודא הלאן אכד ברכתי וקאל הוולא מנעת לי ברכיה:
37. ויען - וגווב יצחק וקאל לעשו הוודא סיד געלתו לך
ואלא גמיע אכוותו עטית לו לל עביר ומגל ועסיר סנדרתו
ואילך הלאן איש אצנע בני: 38. ויאמר - וקאל עשו אלא
אבו אנכאן ברכיה וחדיה היא לך אבי בריכני איצא אנא
אבי ורפע עשו צוטו וביכי: 39. ויען - וגווב יצחק אבו
וקאל אליה הוודא מן כיר אלארץ יכון מגלסך ומן טל
אלסמא מן פוק: 40. ועל - ועלא ציפך תעיש ואלא אכוך
תכדום ויכון כאלדי תחכום ותפוך נירו מן עלא ענקך:
41. וישטם - ועדא עשו אלא יעקוב עלא אלברכיה אלדי
ברכו אבו וקאל עשו פי באלו יקרבו איאם חיון אבי
ואקתול אלא יעקוב אבי: 42. ויגד - ותכבר לרבקה אלא
כלאם עשו בנה ליכביר ובעתית ונאדית ליעקוב בנה
אלזגיר וקאל<ת> אליה הוודא עשו אכוך לאטי לך ליקתלך:
43. ועתה - והלאן בני סמע פי צוטי וקום הרוב לך אלא
לבן אבי לחרן: 44. וישבת - ותגלוס מעו שהר זמאן
חיתא אלדי תירגע חמיית אכוך: 45. עד - חיתא רגוע

מתנחם פירושו כמו שביאר אבי אבא ז"ל, מתנחם כלומר שהוא מנחם את
נפשו בהריגתו (ע"פ פב). 44. ימים - חודש ימים. ב: איאם קליל - ימים
מעטים, בעקבות ת"א (יומין ועירין), ורש"י: אחדים - מועטים. 45. אשכל
- אאכד. ב: אתכל - אשכל.

כח

5. הארמי - ב: אלארמלי, ראה לעיל כה 18. 8. רעות - ב: רדייאת,
כנדרש.

36. ויעקבני - ב: ואתחייאל - ורימה. אצלת - מנעת. ב: פצלת - הותרת,
בעקבות ת"א (שבקת). רש"י: לשון הפרשה. וכן ראב"ע: עזבת לי אצלך.
40. חריבך - ב: סיפך, כנדרש. תריד - תשלוט, תמשול. ב: ויכון כאלדי יעדו
בינינו מן כלם אלשריעא - והיה כאשר יעברו בניו על דברי התורה, כת"א
(ויהי כד יעברון בנוהי על פתגמי אוריתא). 42. מתנחם - אורב, בעקבות
ת"א (כמין). ב: תרגם כמי שמקבל נחמה: מיתסלי, בעקבות רש"י: מתנחם
הוא על הברכות בהריגתך, וכן תרגם גם אברהם בן הרמב"ם: מתנחם
שרחה כמא בין אבי אבא ז"ל, מתעז אי אנה יעזי נפסחו ויסליהא בקתלך -

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005